

Rand figuren

A close-up portrait of a woman with light-colored eyes and pink lipstick. She is wearing a light-colored, high-collared jacket with a dark blue trim. Her hair is pulled back, and she is wearing a hat made of a rolled-up newspaper. The background is dark.

Ingeborg
Nienhuis

Inkijkexemplaar

Ingeborg Nienhuis
Randfiguren

Eerste druk 2021
Tweede druk 2021
Copyright © Ingeborg Nienhuis

Omslag vormgeving Probeeld | Ambilicious Studio
Omslagfoto Carin Duisterwinkel
Profiefoto Ingeborg Goutbeek
Model Els Kramer

Binnenwerk vormgeving Ambilicious Studio
Redactie Inanna van den Berg | Ambilicious

ISBN 978-94-93210-82-0 | NUR 301

Copyright © 2021 Ambilicious, Breda
www.ambilicious.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/
of openbaar gemaakt worden door middel van druk,
fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Randfiguren

Ambilicious Breda | Kalmthout

Voor Sarah, Rosalie & Anton

'Hier zou
een citaat
van Sappho
moeten staan.
Iets van
Simone de Beauvoir –
of ja, op z'n minst
Sylvia Plath.'

Proloog

Op haar knieën zittend voor een bed met gekrulde pootjes prevelde de jonge vrouw een smeekbede. Het rode jasje, waar een blonde haardos overheen lag gedrapeerd, knelde bij haar rug. Haar openhartigheid in het smartelijke gebed gaf veel inzicht in haar gedachten. De jongeling beneden luisterde naar haar woorden, die werden meegevoerd door de openslaande balkondeuren, en raakte in vervoering nu hij haar hoorde zeggen hoe ze de toekomst met hem zag.

Het was de bedoeling van de gelegenheidsregisseur om de jonge vrouw vol pathos naar de hemelen te laten opzien terwijl ze haar klaagzang jermierde, maar door gebrek aan tekstvastheid en motivatie gluurde ze telkens naar het souffleerluikje voor op het podium. Een vrijwilliger zat zich daar met hoogrode koken een kaakkramp te articuleren. Iets te lang bleef het stil. De jonge vrouw keek nu ronduit confuus naar de souffleur. Haar gelaatstrekken verrieden, dwars door de overdadige maquillage heen, dat er veel werk was verricht om überhaupt een zweem van vrouwelijkheid te suggereren.

Terwijl de regisseur zich nu vermoedelijk de haren uit het hoofd trok van pure ergernis, genoot de borggravin. Stuntelig en ongepolijst: zo zag zij dat het liefst. Onder de aanwezige notabelen mocht gerust het beeld ontstaan dat de cliënten deelname aan een evenement als dit maar amper aankonden – voor een selectie van hen was dat zelfs niet overdreven. Zolang het maar klip-en-klaar was dat dit breedgedragen en van alle kanten gesubsidieerde monsterproject volledig uit haar koker kwam. Zij, Laura, was de geestelijk moeder ervan en nu haar kindje daar tot leven kwam voor de ogen van regionale toeschouwers uit alle lagen van de bevolking, kon ze niets anders doen dan trots toekijken. Geheel tegen haar gebruikelijke manier van besturen in had ze zich aan de laatste fase van dit

project onttrokken. De basis van de voorstelling klopte, constateerde ze.

Laura had een legitieme reden om tijdelijk niet op scherp te staan. Haar plan was om die reden voor zich te houden. Ondertussen gloeide de lichaamsvreemde hand op de stof van haar avondjapon en verwarmde daarmee haar kille vlees in deze midwinternacht.

Bij benadering leek de jongedame in het rode jasje weinig op een jongedame. De voormalig Europarlementariër die het personage uit het toneelstuk gedurende deze scène gestalte gaf was groot, breedgeschouderd, grof van kaaklijn en had voor ieder gewerkt levensjaar minimaal drie rimpels in zijn gelooide gezichtshuid. Alsof ze Mansholt in drag op het podium had weten te vangen. Heerlijk buiten de lijntjes gekleurd. Laura genoot.

Late winter / voorjaar

1 Claudia

Ze voelde het al langer steken in haar onderbuik. Haar geïrriteerde darmen gingen gepaard met een priemende hoofdpijn en een zwaar gemoed. Het kon nu niet lang meer duren. Ze zou geduldig afwachten tot het bloeden begon. Vurig hoopte ze dat de nacht zou aanbreken voordat de anderen het merkten. In de nacht zou hij bij haar komen, voortgedreven door de boodschap die haar buik hem zond. Ze was gereed voor hun samensmelting. Als de anderen zich er maar niet weer mee zouden bemoeien om hun ontmoeting te verijdelen.

In haar negligé kroop ze deels onder het dekbed. Claudia knipte het leeslampje vast aan. Liever had ze kaarsen, maar die mochten niet. Kunstlicht stelde hij vanwege het contrast met daglicht sterk op prijs, wist ze. Het gaf zijn lichtgekleurde ogen iets dierlijks. Was het de gedachte aan haar minnaar die haar nat maakte, of kwam het door dat andere? Ze haalde twee vingers langs de rand van haar onderbroek en hield die tegen het licht. Een veeg bloed tekende zich af tegen de zijanten van haar vingers. Ze glimlachte. Zonder haar handen te wassen trok ze het dekbed over zich heen. In deze tijd van het jaar bood een negligé weinig warmte naast het open dakraam. Het mocht dan al even duren, maar hij zou over de daken komen. Altijd verliep hun ontmoeting op deze manier. Het klapwieken van zijn vleugels kon ze al bijna horen. Claudia genoot van de processen in haar onderbuik. Zolang ze bloedde, bestond ze.

2 Breyten

Sommige bewoners dachten dat het spookte in de borg. Dat verwonderde niemand, want het oude gebouw was gehorig. Op het open Groningse land waaide het onafgebroken, vooral vanaf het Wad waar de borg zo dichtbij

lag. In de komkommertijd van de vorige zomer werd het regionale nieuws gedomineerd door verhalen over een boosaardige oehoe die mensen in de omgeving schrik aanjoeg.

Rond de zorgborg wemelde het van de dieren, gewenste en ongewenste, die allemaal geluid voortbrachten zoals ze gebekt waren. Een spookachtige nocturne was het gevolg.

Nog een reden voor onrust vormde de aardgaswinning die de Nederlandse staat veel geld opleverde. Volgens sceptici bracht het boren ook nadelige gevolgen met zich mee, in de vorm van aardverzakkingen en daarmee gepaard gaande bevingen. Of er nu werkelijk sprake was van causale verbanden tussen gaswinning en aardschokken werd tot in de dorpssupermarkt en op de stoep van de gepensioneerdenkroeg betwist. Dit tot weerzin van een groep geleerden, die de verbanden volstrekt niet in twijfel trok en waarschuwde dat het vijf voor twaalf was.

De Groningse volksverhalen logen er tot slot niet om: horrorverhalen over witte wieven, demonische meerminnen, slangenkoningen en meedogenloze martelrechters boezemden al eeuwen angst in. Er was weinig fantasie voor nodig om te begrijpen hoe die waren ontstaan: de melodie van de elementen bracht genoeg inspiratie.

In het mistige Noorwegen van vroeger tijden ontstonden verhalen over trollen, in West-Afrika waren het de spinnen die tot de creatie van de legendarische Anansi inspireerden en op het Groningse platteland gaf de gierende wind aanleiding tot mythevorming rond duivelse figuren.

‘s Avonds klonk er regelmatig boven de natuurlijke ruis uit nog meer geluid binnen de borgmuren: voetstappen, geschuifel en gerommel. De bewoners sloegen daar weinig acht op, en als ze er al melding van maakten, dan werd het afgedaan als een waanbeeld of toegeschreven aan de nachtwaker die in het gebouw aanwezig diende te zijn.

De waarheid was minder poëtisch: een van de bewoners, Breyten, ging ‘s nachts nogal eens op strooptocht. Hij roofde dan de restanten uit de theeschenkerij om een

nooddrantsoen aan te leggen voor de volgende dag en om zich en passant ongens te eten. Breyten at wanneer hij maar kon en wat hij maar kon. Dat laatste mocht zeer letterlijk opgevat worden. Zodra iets enigszins door zijn darmstelsel leek te kunnen worden geperst, was hij bereid het weg te schrokken. Het had hem meerdere ziekenhuisbezoeken opgeleverd: piepschuim, stukjes schuurspons en karton belemmerden zijn peristaltiek. Vatbaar voor waarschuwingen van specialisten leek hij in het geheel niet; zijn hulp moest van de geestelijke gezondheidszorg komen.

Nadat er eens, na hevige buikkrampe, koppen van een klein formaat tienerpop in zijn ontlasting waren aangetroffen, gaf hij na hevig aandringen als enige verklaring dat de lange haren van de popjes bij de uitscheiding een prettige prikkeling gaven aan de slijmvliezen bij zijn kringspier. Het personeel op de eerste hulp zweeg collectief en de huispsycholoog van de borg kwam er evenmin op terug.

Deze experimenten met alternatieve maagvulling indachtig, hadden Breytens zorgbegeleiders binnen Fiducie als voornaamste taak om hem bij eten weg te houden en andersom. Wanneer een medebewoner ook maar een paaseitje in folie, een klokhuis of een half afgekloven kippenvleugeltje liet slingeren, leerde een macabere wetmatigheid dat Breyten zoiets razendsnel liet verdwijnen.

Hem op een streng dieet zetten durfden zijn begeleiders niet, uit angst voor een al te rabiante overgang. Breyten zo gestructureerd en verantwoord mogelijk laten eten deden ze wel. Voor een jongen met zijn ziektebeeld waren de klassieke ingrediënten rust, reinheid en regelmaat van groot belang, aangevuld met discipline van de leiding, van hemzelf en van de overige bewoners. Wat de schare aan betrokken diëtisten, fysiotherapeuten, psychologen en overige zorgverleners die hem bij daglicht zag niet wist, was dat Breyten juist na middernacht mateloos werd in zijn drang naar voedsel.

Deze nacht had hij de hand weten te leggen op drie roomhoorns en een complete kwarktaart, onverkoopbaar

omdat die aan de randen begon te schimmelen; een verschijnsel dat zich in het winterseizoen met zijn weinige bezoekers vaker voordeed en dat hem bijzonder goed van pas kwam. Bij het opstaan waande hij zich een krijger die op jacht ging. Zijn benen droegen hem mechanisch naar de gang in de mannenvleugel.

Meteen toen Breyten zijn kamer verliet, stond Lodewijk voor zijn neus. Gehuld in een lichtblauwe Disneypyjama met daaronder Goofysloffen keek zijn medebewoner hem aan met een vleugje argwaan in zijn blik.

‘Ach, Breyten! Ben jij oooooook nog wakker? Dat is toeval! Waar moet jij naartoe?’ Lodewijk met zijn pesterige stem; zijn kwelgeest binnen de borgmuren – want de enige die überhaupt op anderen lette – en deze nacht het eerste obstakel tijdens zijn queeste naar zoetigheid.

Breyten hield zijn ogen op de muur gericht en zei: ‘Wc.’ Ieder ander antwoord zou een overtreding geïmpliceerd hebben.

‘De wc? Die is daar, maar dat weet jij heel goed hè?’ Lodewijk wees naar de andere kant van de gang, dat kon Breyten uit zijn ooghoeken zien.

‘Weet je wat? Ik wacht wel even op je. Stel je voor dat je in de problemen komt daar in dat hokje.’ Breyten hoefde Lodewijk niet aan te kijken om te weten dat die zijn wenkbrauwen veelzeggend optrok. Even later zat hij met zijn trainingsbroek op zijn enkels in het koude toilethokje, waarvan de toegangsdeur riant veel ruimte liet aan de onder- en aan de bovenkant. Dat was handig voor de leiding, die op deze manier vlot poolshoogte kon nemen wanneer een cliënt verdacht lang het toilet bezocht.

Compleet naakt voelde Breyten zich, op dit uur, zijn billen – deels over de rand van de bril – met de seconde kouder wordend en die akelige Lodewijk aan de andere kant van de deur kwakend.

‘Komt er deze keer ook iets bijzonders uit, Breeeyten? Speelgoed ofzo? Of heet het dan ook gewoon poep?’ Breyten probeerde zich af te sluiten en zette kracht. Het was een opgaaf om je te ontlasten wanneer je eigenlijk

helemaal niet hoefde. Een nuffig windje was het enige dat kwam, constateerde hij besmuikt. Twintig minuten later verliet hij met stramme benen en nog deels slapende voeten het krappe toilethokje en stond Lodewijk er nog steeds, allesbehalve beschaamd over de idiote kinderpyjama en de pluche sloffen. Breyten maakte zich van hem los, bleef twee uur liggen staren naar het lage plafond van zijn kamertje en trok er opnieuw op uit. De roomhoorns, de kwarktaart: van hem.

Op papier was er altijd een toezichthouder aanwezig in de borg. Op papier hadden de cliënten geen gelegenheid om buiten de maaltijden en de obligate snacks veel meer dan een sporadische appelbeignet weg te werken. Op papier kon Breyten nooit de 170 kilo wegen die zijn corpus toch echt ruimschoots woog.

3 Laura

De schoonmaakster stapte subiet haar kantoor in, een geur van vers zweet en schoonmaakmiddel – eucalyptus? Of anders iets chemisch dat voor eucalyptus moest doorgaan – verspreidend. Laura was juist verdiept in een folder van een vooraanstaand nagelstyliste en veinsde bezig te zijn met serieuzere zaken.

‘Jullie moeten het echt met de huisarts hebben over dat meisje Van der Merwe,’ hijgend kwam Greetje ter zake, ‘ik heb er de laatste tijd voor mijn dienst telkens naar gevraagd bij die man, die psychiater, en iedere keer zegt hij dat hij moet uitzoeken of ze haar zomaar de prikpil mogen toedienen. Het maakt mij niet uit hoe jullie het regelen, maar hier moet een einde aan komen. Ik krijg er genoeg van. Vanochtend zat weer haar hele nest onder het bloed. Tot aan het matras toe, alles naar z’n grootje. Op zulke dagen ben ik driekwart van de tijd die jullie me uitbetalen kwijt aan alleen haar kamer.’ Greetje liep rood aan; ze sprak zelden zoveel in eenmaal. Een vleugje

temperament met hoofdzakelijk couperose, wist Laura. Wanneer liet ze daar nu eens iets aan doen? Het was toch zo eenvoudig te verhelpen tegenwoordig. Greetje ging zonder make-up en met korte, gekleurde haren door het leven. Het schoonmaakwerk in de arbeiderswoning en de borg voltooide ze gekleed in ruimvallende pantalons en fleecetruien die niets deden voor haar atletische figuur. Zonde. Deed je al dat werk om een mooi lijf te krijgen en dan etaleerde je het niet.

Laura schoof de folder onderop een stapel managementboeken en tuurde even naar de tekstverwerker, voordat ze zich tot Greetje richtte.

‘Waterstofperoxide helpt goed tegen bloedvlekken, als ik het me goed herinner. Die dame van de inspectie gaf ons die tip, weet je nog?’ Laura antwoordde zonnig. Optimistisch en opgeruimd, die benadering werkte het beste bij Greetje. Die zuchtte.

Met ogen vol donder keek ze naar haar leidinggevende, die opnieuw naar het scherm tuurde. Dat toonde al enige tijd een school tropische vissen in een aquarium, zoals Laura die in Chinese restaurants zag. Vanuit haar positie kon Greetje dit onmogelijk zien. Laura vond het een genot om te werken met zulke rechtlijnige types als deze trouwe schoonmaakster uit het dorp. Wanneer zij zich boos, blij, verdrietig of bang voelde, kon je dat aan alles merken. Daar hoefde je in het zakenleven niet om te komen.

Sinds ze een zorgboerderij runde had Laura de stap gemaakt naar een wereld van mensen met twee gezichten, dubbele agenda’s en zelfs dubbele boekhoudingen. Dacht je op een lijn te zitten met een wethouder of zorgcoördinator, dan kon dat met het veranderen van de windrichting zomaar weer anders blijken ...